

ISBN 987-953-6104-81-9

HRVATSKO-MAKEDONSKE KNJIŽEVNE, JEZIČNE I KULTURNE VEZE

Zbornik radova s Međunarodnog znanstvenog skupa Hrvatsko'makedonske književne, jezične i kulturne veze održanog u Rijeci od 23. Do 25 ožujka 2011, Knjiga III, Filozofski fakultet, Rijeka, 2011, str. 103--111

Луси Караниколова

ПОЕТСКАТА ЕЛОКВЕНЦИЈА НА ПРЛИЧЕВ И МАЖУРАНИЌ

(Морфологија и семантика на два описни ентитета во „Сердарот“ и „Смртта на Смаил-ага Ченгиќ“)

РЕЗИМЕ

Оваа статија ја става на показ градбата и значењето на две репрезентативни дескриптивни составки: „Хомеровскиот епитет“ во „Сердарот“ на Григор Прличев и именската метафора во „Смртта на Смаил-ага Ченгиќ“ на Иван Мажураниќ.

Текстот го „задоволува“ техничкиот услов - разложување и анализа на составот на ентитетите, а се претставува и начинот на реализација на семантичкиот аспект – во иманентниот контекст, преку постапката семиоза и воопшто, процесот на нивна универзализација.

Настојувањето е уште еднаш и, по којзнае кој пат да се покаже и докаже автентичната поетска елоквенција на Прличев и Мажураниќ, двајцата „величественици“ на македонскиот и хрватскиот литературен XIX-ти век.

Клучни зборови: „Хомеровски епитет“, именска метафора, морфологија (=градба), семантика (=значење), семиоза (=трансформација на значење во смисла).

1. ПРИСТАП

Оваа статија нуди осврт на два дескриптивни ентитета-репрезентативниот „Хомеровски“ епитет во „Сердарот“¹ на Григор Прличев и исклучително впечатливата и мошне фреквентна именска метафора во „Смртта на Смаил-ага Ченгиќ“² на Иван Мажураниќ.

Тие, епитетот и метафората, се сопоставуваат во македонските препеви на ремек-делата на македонската и хрватската литература од 19-от век: „Сердарот“^{*} (препевот е на Георги Сталев) и „Смртта на Смаил-ага Ченгиќ“^{**} (препевот е на Гане Тодоровски), по таков начин ставајќи го на показ лексичкиот потенцијал на општонародниот и на стандардниот македонски јазик.

Имено, во обидот да се изнајде заглавие за текст што ќе биде илустративен по однос на македонско-хрватските, односно хрватско-македонските јазични и книжевни врски, мојот избор падна токму на Прличев и Мажураниќ, двајцата, љубам да ги наречем „величественици“ на македонскиот и хрватскиот литературен 19-ти век. Во таа смисла останувам доследна на личниот афинитет спрема суптилниот и многузначаен период во цивилизацискиот развој на двата словенски народа, кога под влијание на европскиот национален романтизам, веројатно интуитивно, но грчевито се обидуваа да дадат каков-таков придонес по однос на својата национална и јазична самобитност.

И, да бидам прецизна: иако С беше напишан на грчки јазик, а ССЧ третира црногорска османлиска проблематика, сепак, таа поезија е толку многу „македонска“, односно „хрватска“ колку што тогаш, во тој наш словенски 19-ти век беше нужно, макар и литературно, на Европа и светот да „\$ се стави на увид“ состојбата на тиранија на територијата на денес т.н. Западен Балкан.

¹ Григор Прличев: *Сердарот*, во *Избрани творби, Мисла, Култура, Македонска книга*, Скопје, 1988 год. стр. 135-167

² Иван Мажураниќ: *Смртта на Смаил-ага Ченгиќ*, *Култура, Македонска книга, Мисла, Наша книга*, Скопје, 1989 год.

* Во натамошниот текст С од ГП

** Во натамошниот текст ССЧ од ИМ

2. МОРФОЛОГИЈА

2.1. Градба на „Хомеровскиот“ епитет на Прличев

„Хомеровскиот“ епитет во С на Прличев се сретнува во с# на с# 23 примероци. Според својата градба, тој претставува двочлена синтагма од атрибутивен и супстанцијален елемент. Атрибутивниот член е редовно сложенка, која впрочем и го прави Прличевит „Хомеровски“ епитет уникатен. Таа е најчесто неологизам: „полињата житородни“ (137)*, „Бореј брзокрил“ (138), „огнооки змејови“ (139), „миловидните ластовици“ (141), „Албанците гологлави“ (141), „стенчивиот глас“ (143), „сеизедливиот оган“ (143), „брзокрили јастреби“ (143), „сторачен гигант“ (145), „оружја огновишни“ (146), „широкоградниот Јакуп“ (149), „Чан-Јок гостопримлив“ (150), „животворните зраци“ (151), „многутажениот мртовец“ (157), „младоженската стаја“ (158), „чествуваниот Раде“ (158), „бессолзните очи“ (160), „многуимотниот Фоти“ (162), „Гегата крволочен“ (164), „гусла двострука“ (167). Само еден примерок – „сабја дамаскалија“ од атрибутивниот член во епитетот, а тој се сретнува двапати е архаизам, поточно турцизам. Редот на елементите во синтагмата е најчесто правилен, така што прв е атрибутивниот, па потоа именскиот. Само неколку од нив – „полињата житородни“, „Бореј брзокрил“, „оружја огновишни“ и „Гегата крволочен“ се наоѓаат во инверзија.

Градбата на атрибутивната составка во синтагмата подразбира најчесто придавка и именка („полињата житородни“; широкоградниот Јакуп“), потоа и две именки („огнооки змејови“), број и глаголска придавка („сторачен гигант“), предлог и глаголска придавка („многуимотниот Фоти“; „многутажениот мртовец“), именка и глаголска придавка („оружја огновишни“), па дури и сложенка од повратна замена и глагол („сеизедливиот оган“).

Морфологијата на „Хомеровскиот“ епитет во С од ГП и не би требала да претставува некаква исклучителна особеност, најмногу заради фактот што тој е токму таков-

* Во загради стои бројот на страницата од каде што е преземена синтагмата, според изданието: Григор Прличев: *Сердарот*, во *Избрани творби*, Мисла, Култура, Македонска книга, Скопје, 1988 год. стр. 135-167

Хомеровски, па според тоа и доволно познат. Но, возбужда сознанието дека по таков, ќе си дозволам да го наречам „античко-грчки“ или поточно „јонски“ начин на пеење се опева типично македонска дветнаесетвековска проблематика, на тогаш современиот грчки јазик. И, можеби повеќе од тоа е провокативен впечатокот што македонскиот препев допушта тој, „Хомеровскиот“ епитет да биде извонредно адаптиран според можностите на нашиот јазик. Секако, исклучително значаен во таа смисла е придонесот на препејувачот Георги Сталев и неговата креативност и версолошка умешност, без притоа да се пренебрегне фактот дека Прличев е творец на оваа поема.

Третманот на морфологијата на ентитетот-„Хомеровски“ епитет, допушта, на одделни негови примероци да им се пристапи како на своевиден куриозитет. Во таа смисла е особено репрезентативна синтагмата „бессолзните очи“ на мајката Неда, каде што атрибутивната составка е образувана од предлог со полномошно значење на отсуство и именка, што претставува своевиден, не само правописен ексклузивитет туку и по однос на значењето добива таква полнокрвност на која што во други случаи би била потребна најмалку една реченица. Составките пак од типот „младоженската стаја“ и „гусла двострука“, кои во својата градба содржат архаизми, односно дијалектизми, го шират дијапазонот на искористеност на општонародниот јазик.

Составот на повеќето синтагми од редот кованици-неологизми ја иницира помислата за поетската умешност на Прличев, со кондензиран израз да предочи слики и состојби кои проектираат долготрајна ментална визуелизација, нешто кое, патем речено го валоризира и лирско-епскиот карактер на С. Во таа смисла примерни се епитетите: „миловидни ластовици“, „стенчивиот глас“, „сеизедливиот оган“, „сторачен гигант“, „животворните зраци“, „многутажениот мртовец“. По таков начин, морфологијата веќе претендира кон сопствената семантичка реализација.

2.2. Градба на именската метафора на Мажураниќ

Квантитативниот биланс од именската метафора во ССЧ од ИМ изнесува дури 463 примероци. Станува збор за мошне фреквентен поетски ентитет во епската поема на големиот хрватски поет, чија градба е најчесто двочлена, од придавка и именка како составни делови. Нивната подреденост е таква што побројни се синтагмите од придавка и

именка, вкупно 240, додека пак, во инверзивна, стилска поставеност се вкупно 165 на број. Освен овие, како двочлена се јавува и именска метафора составена од две именки, со вкупно 9 примероци (Ловкен гора, 51), но и синтагми во чиј состав влегуваат глаголска придавка и именка („баран арач“, 33, „ставена софра“, 36)* и именка и глаголска придавка („окото изгубено“, 33).

Според естетскиот придонес, извонредно значајни се трочлените именски метафори, чиј состав е разнороден: придавка+именка+придавка - „свидното име Исусово“ (5), именка+придавка+придавка - „чета, ноќна, темна“ (16), „свезди, близни, јасни“ (18), потоа и придавка+придавка+именка- „горди, камбанени свона“ (19), „бела, бистра брада“, како и именка+именка+придавка - „лебед птица бела“ (34). Овој тип метафора во поемата на Мажураниќ се сретнуваат во вкупно 25 примероци.

Во ретката четворочлена именска метафора, која е присутна преку с# на с# четири примероци доминантна е придавската составка: „најличниот, најличниот, највишниот од Смаила...“ (34), „долга пушка позлатена чудно“ (38), „грмежот...громлив, јадер, страшен“ (40) и „душа храбра, гола, неприветна“ (47).

Во анализата на градбата на именската метафора во ССЧ, ќе си дозволам да акцентирам еден примерок кој не поседува именски белези, а е особено илустративен по однос на поетската елоквенција на нејзиниот автор. Се работи за епитетот „леснокрилно“, кој се наоѓа во стих од „Арач“, четвртото пеење во поемата, а кој според своите граматички карактеристики е прилог („...низ воздухот сасна цилит/леснокрилно, в нееднаков прелет“, (29). Овој поетски ентитет, кој сепак се однесува метафорично, наликува на Хомеровскиот поетски израз, колку заради препејувачката вештина на извонредниот Гане Тодоровски уште повеќе и заради тоа што и Мажураниќ беше „ученик“ на Хомера и античката поезија, кои биле негова омилена лектира. Слични одлики поседува и именската метафора „крилноноги коњи“ (30), синтагма која му припаѓа на контекст каде што експлицитно се споменува мртвиот Хектор, како уште една поетска асоцијација на „јадот каурски“ (30), а заради „Турчинот проклет“ (30).

* Бројот во загради го означува бројот на страницата според изданието: Иван Мажураниќ: *Смртта на Смаила-ага Ченгиќ*, Култура, Македонска книга, Мисла, Наша книга, Скопје, 1989 год.

3. ДЕМОНСТРАЦИЈА НА ЗНАЧЕЊЕ И СМИСЛА

„Хомеровскиот“ епитет на Прличев и именската метафора на Мажураниќ се категоризираат во редот дескриптивни елементи на иманентниот поетски контекст. Флексибилноста на описот како литературен ентитет допушта негова ефектуализација по таков начин што го трансформира значењето (=la signification: реченицата како збир од зборови што имаат значење) во смисла (=la sense: резултат од комбинација зборови кои даваат реченица). Станува збор за еден аспект на функционалноста на описот кога тој се однесува како семантички трезор^{*}, како своевидна депонија на значење, која претендира да се преобрази, т.е. универзализира во смисла. Многу едноставно, тој процес, еминентните литературолози Мајкл Рајфатер и Чарлс Сандерс Пирс го нарекоа *семиоза*.³

Според параметрите на овој модел, одделните, изолирани поетски ентитети имаат засебно значење с# дотогаш додека не се „слеат“ во единствената смисла. Таа пак, тоа не е тешко да се констатира, и во двата случаја, и кај Прличев и кај Мажураниќ е иста: осуда на тиранијата и копнеж по слобода.

И наспроти релативната малубројност на „Хомеровските“ епитети во С по однос на мноштвото именски метафори во ССЧ, тие сепак ја допуштаат можноста за групен пристап според критериумот-сродно значење.

Во таа смисла, еден корпус „Хомеровски“ епитети заемно се поврзуваат како резултат на *апстрактната семантичка компонента*: „полињата житородни“, „Бореј брзокрил“, сеизедливиот оган“, „животворните зраци“. Станува збор за синтагми чие што сублимирано значење е во правец на потенцирање на, може дури и да се рече,

^{*} Види: Луси Караниколова, „Описот во прозата“, авторско издание, Скопје, 2011 година.

³ Мајкл Рајфатер и Чарлс Сандерс Пирс појавата на квалитативна трансформација на значењето во смисла ја нарекоа *семиоза*. Според Рајфатер, под *семиоза* се подразбира литературен дијалектички процес на преод од рамништето на значењето на нивото на смислата. За Пирс пак, ниен поим (=знак) не е сам по себе заклучен, ами бара потврда, натамошно објаснување. Појавата според која, еден знак се однесува на друг знак, така што генерира бесконечна низа знаци, Пирс ја нарекува *семиоза*. Види: Miroslav Beker: *Semiotika književnosti*, *Zavod za znanost o književnosti Filozofskog fakulteta u Zagrebu*, Zagreb, 1991 godina, str. 33-40 и str. 111-131

великодушност на природата и таа да застане во функција на поддржател на народниот стремеж за слобода. Се работи за не редок значенски феномен во третманот на поезијата.

Една помала група поетски ентитети пак, заеднички именител наоѓаат во критериумот *определеност*: „сабја дамасклија“ и „оружја огновишни“. Овие „Хомеровски“ епитети на ниво на значење, ја акцентираат народната храброст и подготвеноста за отпор против тиранијата.

Друга група „Хомеровски“ синтагми се обединуваат според принципот-*зооморфност*: „огнооки змејови“, „миловидни ластовици“, „брзокрилни јастреби“ и „сторачен гигант“. Склона сум и овде, повторно, да препознаам персонификација на народна одлучност и храброст.

Најмногу поетски синтагми се мобилизираат околу единственото значење-апотеоза на делото и споменот на ослободителот-Кузман Капидан, а се групираат според критериумот-*антропоморфност*. Такви се: „Албанците гологлави“, „широкоградниот Јакуп“, „Чан-Јок гостоприемлив“, „многутажениот мртовец“, „чествуваниот Раде“, „многумотниот Фоти“ и „Гегата крволочен“.

Надвор од овие семантички сублимации остануваат само неколку синтагми, кои се разликуваат единствено по тоа што не подлежат на систематизирање според утврдените критериуми. Тие сепак, благодарение на своето засебно значење, дозволуваат да бидат „стопени“ во единствената смисла на поемата. Станува збор за синтагмата „младоженската стаја“, чија семантичка реализација е во правец на акцентирање на неможността младиот маж да стане маж на својата свршеница. Или пак, „бессолзните очи“ на мајката кои тагуваат по синот и судбината на синот, за набрзо, мошне вешто и речиси инертно, да се трансформираат во нем повик за борба за слобода. Наспроти сродноста на овие два „Хомеровски“ епитета, кои спонтано гравитираат кон семантичката матрица на С, осамен останува ентитетот „гусла двострука“. Се работи за „Хомеровски“ епитет кој се наоѓа во епилогот на поемата, каде што нараторот експлицитно ползува технички средства од народната песна, за непосредно да му се обрати на читателот.

Во сличен манир финансира и епската поема на Мажураниќ.

ССЧ на ИМ располага со извонредно богат семантички арсенал, чиј ефект во голема мера се должи на именската метафора. Нејзината дескриптивната природа дозволува и таа да биде третирана на ниво на значење и на ниво на смисла. Феноменот смисла е однапред апсолвиран: како и во С и овде, таа се заситува со фразата-борба против тиранијата и стремеж за слободата.

Значенското мноштво од именски метафори во ССЧ се систематизира според едноставната црно-бела техника, која во случајов подразбира: скриен или експлицитен прекор по однос на тиранинот (=црно), од една и отворено афирмативен став по однос на потребата од слобода (=бело), од друга страна.

Освен овие две, на ниво на значење семантички магистрали, богатството од повеќе варијанти, компатибилни по однос на нив, придонесуваат за потемелна демонстрација на семантичкиот аспект на оваа епска поема.

Еве еден илустративен приказ на двата стожерни значенски коридора:

„Волкот мургав“: „гладно глувче“;

„Турски дарови“: „крстот липов“;

„Свер горски“: „востаничка чета“;

„Турчин проклет“: „црногорска челада“, итн.итн.

Една семантичка варијанта е во прилог на истакнување на народното страдање: „ропски слуги“, „смртвена раја“, „крвави рани“, „баран арач“...

Друга говори за „јадот каурски“, „срцето гневно“ или „тврдоглавата раја“, за по таков начин имплицитно да укаже на несоживувањето со состојбата-ропство.

Третата варијанта е во прилог на потенцирање на отпорот против тиранијата: „востаничка чета“, „минувачот ноќен“, „вешта рака“.

И повторно, квантитативното изобилство од именски метафори дозволува подредување на значенските варијанти и на поинаков начин. Тие се податни за систематизирање и според критериумите по кои беа групирани и „Хомеровските“ епитети во С на ГП.

Се izdelува едно големо множество т.н. *апстрактни метафори*, од типот: „ноќта темна, „зелени лаки“, „стивната месечина“, „месец штрбнат“, „пуста стародревна липа“.

Друг семантички контекст образуваат т.н. *опреметени метафори*: „убавана сабја“, „кама злобна“, „колец грозен“, „врел куршум“, „цевки смртни“.

Уште една група именски метафори за заеднички именител ја имаат *зооморфноста* како обединувачки критериум: „лебед птица бела“, „птици бели галабици“, „лавовски рикот“, „верно куче“, „рисјанско псето“.

Голем е бројот и на т.н. *антропоморфни метафори* од типот: „железни раце“, „смеv горчлив“, „срце гневно“, „тврдоглава раја“, „деца пласни“, итн., итн. Овие последниве, се податни за натамошно расчленување по таков начин што може да се набројат називите или имињата на ликовите и топонимите, за и како такви да продолжат да \$ припаѓаат на својата класа: „немилиот Турчин“, „Сафер, едноок“, „Јашар срдит“, „лути Турци“, „кротко Турче“, „агата Ченгиќ“, или „лично Гацко Поле“, „Косово Поле, лично, ширно“. Повеќето од нив технички се „црно“ обоени, а пак, кога не се такви, тогаш се, се разбира, „бели“. Заправо, белото Мажураниќ го користи за да го вообличи вековното и исконско тежнење - да го „скроти злото“, конечно олицетворено во смртта на агата Ченгиќ.

Останува една група именски метафори, кои имаат квалификации да се вбројат во некоја од дефинираните семантички унии, а кои веројатно опитниот читател ќе ги акцентира како значенски куриозитет. Јас ги категоризирам како куриозитет, *rag excellence*. Станува збор за синтагмите од типот: „струнен гласеж благ“, „чудно чудо“, „мртовецот мртов“, „поарна среќа“, „спомен вреден“... И, да бидам чесна: можеби недостигаат зборови за солиден стручен коментар, но не недостига впечатокот дека со нив и преку нив, поетската елоквенција на Мажураниќ достигнува речиси совршенство. Конечно, какво е тоа „чудно чудо“? Зарем е можно чудното почудно да биде или мртовецот помртов? Има ли смртта повеќе од смрт?!... Или среќата! Може ли таа „поарна“ да биде? Одговорот е прост. Станува збор за вербални конструкции, вечно недовршени приказни за некогашниот, за деветнаесетвековскиот, за денешниот и секогашниот и човек и живот и време. А овде се збиени во само неколку двочлени синтагми. Во иманентниот контекст пак, тие се едноставно и единствено-смрт на тиранинот (=читај: смрт на

тиранијата). Оттука и сосема легитимно се склони да § припаднат на смисловната матрица на ССЧ. Таа пак, е најсилниот лигамент меѓу третираните две поетики – онаа на Прличев и онаа на Мажураниќ.

4. ДОПИРНИ ТОЧКИ

Многу нешта го чинат сврзувачкото ткиво меѓу С и ССЧ и нивните автори.

Пред с# Прличев (1830-1893) и Мажураниќ (1816-1890) се современици. Прличев е сведок на жестоките туѓински пропаганди кои вкрстувале копја во југозападна Македонија, за и самиот да им подлегне по таков начин што во една прилика ќе изјави дека е Бугарин, своето ремек-дело ќе го напише на грчки јазик, за на крај да го понуди несреќното решение во словенскиот есперанто. Сепак, тоа, најталентируваниот поет на македонскиот XIX-ти век не го прави помалку Македонец од другите интелектуалци на своето време.

Мажураниќ пак, во својата епска поема „...ги презентира вредностите на својот мајчин јазик“...по таков начин „...давајќи потврда на високите креативни потенцијали на еден млад јазик за создавање дела со највисоки уметнички претензии“.⁴

И двете поеми се создадени во речиси ист временски период. Прличев со С ја добива првата награда на традиционалниот литературен конкурс за најдобра поема во 1860-та година во Атина, а првото издание на ССЧ се случува во 1846-та година.

Предлошката на С е најдолгата македонска народна песна за филантропот и закрилник Кузман Капидан, за чии дела Прличев веројатно имал прилика да слуша од очевидци.

Мажураниќ пак, во ССЧ ќе проговори за најактуелните настани од своето време: за смртта на херцеговскиот Турчин Смаил-ага, познатиот крвник од првата половина на XIX-от век, познат по два судира со Црногорците кај Грахово, во 1836-та и 1840-та година.

⁴ Гане Тодоровски: *За епската поема „Смртта на Смаил-ага Ченгик“*, во: Иван Мажураниќ: *„Смртта на Смаил-ага Ченгик“*, оп. cit. стр. 62

Прличев на грчки јазик третира типично македонска проблематика. Мажураниќ пак, на родниот јазик, преку тогаш актуелната црногорска стварност, раскажува за „...патилата на својот сопствен народ под туѓинска власт, за неговиот хероизам и неговата непоколеблива вера во слободата и урнувањето на тиранијата“.⁵

Но, македонските, односно хрватските скриени тежнења се, и кај двајцата поети, само кулиса преку која се издигнуваат до наднационалното, универзалното, општочовечкото-осуда на ропството, слободата и патот до неа!... Тоа е содржината и на смисловната матрица на двете поеми.

И најпосле, својствената и за Прличев и за Мажураниќ-едноставност на кажувањето, која и во двата случаја е толку допадлива што Гане Тодоровски, зборувајќи за творечкиот зафат на поетот на ССЧ ќе рече: „Во неа (во поемата) е с# толку едноставно, што можеби си помислувате дека самите сте ја напишале“.⁶

Повеќе од јасно е дека тоа може да биде одлика само на најголемите.

5. КОМЕНТАР

Поетската елоквенција* на Прличев и Мажураниќ ја краси едноставноста. А до неа, до едноставноста, треба, едноставно, „да се израсне“! Зашто имено, ако посветениот проучувач на литературата добро знае колку тешко се раѓа зборот, тогаш поетот тоа го знае уште подобро.

Растел нивнот збор низ вриежот на турбулентната епоха, кога се барале патишта за најсоодветен израз, на јазик што ќе биде разбирлив за масите, во услови на оспорен национален идентитет, а наспроти евидентниот прогрес и силното влијание од Западот.

⁵ Ibidem, стр. 66

⁶ Ibidem, стр. 63

* Зборот елоквенција (=eloquentia) доаѓа од латинизмот loquor, loqui што значи да зборува, а кај нас има пошироко значење-речитост. Да се биде елоквентен значи да се поседува умешност да се убеди слушателот/читателот во веројатноста на кажаното и да се предизвикаат емоции.

Не останале ниту Прличев, а уште помалку Мажураниќ недопрени од тој авангарден и свеж наплив на идеи и наспроти цивилизациската ограниченост во услови на неслобода.

Токму затоа вреди уште еднаш, кој знае по кој пат, да се оддаде признание на нивниот поетски придонес, на нивната elokвенција, на нивната едноставност, која е толку далеку од симплифицираноста колку што нивниот поетски збор беше и с# уште е - слика и прилика на отпорот спрема ропството и потребата да се биде слободен. Слободата на нивниот поетски израз е и слобода и ослободеност од какво било условување. Тоа е универзална слобода, тоа е слобода на homo sapiens-от што му припаѓа од раѓање. Тоа е и слобода на мислата, на духот, и конечно, слобода на зборот.

Ете затоа ги нареков „величественици“. Зашто тие со збор ја слават слободата на човекот и она што човекот го прави човек.

Се поклонувам, уште еднаш, пред нивната величина!...

ЛИТЕРАТУРА:

1. Beker, Miroslav: Semiotika književnosti, Zavod za znanost o knjizevnosti Filozofskog fakulteta u Zagrebu, Zagreb, 1991 godina.
2. Караниколова, Луси, „Описот во прозата“, авторско издание, Скопје, 2011 год.
3. Мажураниќ, Иван: „Смртта на Смаил-ага Ченгиќ“, Култура, Македонска книга, Мисла, Наша книга, Скопје, 1989 год.
4. Прличев, Григор: „Сердарот“, во „Избрани творби“, Мисла, Култура, Македонска книга, Скопје, 1988 год. стр. 135-167.
5. Тодоровски, Гане: „За епската поема ‘Смртта на Смаил-ага Ченгиќ’“, во: Иван Мажураниќ: „Смртта на Смаил-ага Ченгиќ“, Култура, Македонска книга, Мисла, Наша книга, Скопје, 1989 год., стр. 61-67.

THE POETIC ELOQUENCY OF PRlichev AND MAZURANIC

(Morphology and Semantics of the two descriptive entities in “The Serdarot” and “ The Death of Smail-Aga Cengic”)

SUMMARY

This paper gives an overview to the basics and importance of the both representative descriptive elements: The Homer’s epithet in “The Serdarot” by Grigor Prlichev and the substantive metaphor represented in “The Death of Smail-Aga Cengic” by Ivan Mazuranic.

The text “satisfies” the technical requirement – breakdown and analysis of entities composition and at the same time presents and explains the way of realization of the semantic aspect – in the given context through the procedure “semiosa” and its universality.

The main purpose is once more and again and again to demonstrate and prove the authentic poetic eloquence of both Prlichev and Mazuranic who are “the magnificent authors” of the Macedonian and Croatian literature in XIX century.

Key words: Homer’s epithet, substantive metaphor, morphology (=basics, semantics (=importance), semioza (=transformation of importance into meaning)

